

(Trình bày tại Toronto trong Đái Lá Ká nám 70 năm Ngày Khai sáng Nán Đáo Phát Giáo Hòa Háo)

I.- HOÀN CáNH LáCH Sá

Theo hòa ước Giáp Tuất (15-3-1874), toàn thể sáu tỉnh Nam Kỳ bánh cho Pháp. Từ đây Nam Kỳ là thuộc địa Pháp, nghĩa là Pháp trực tiếp cai trị Nam Kỳ, chỉ Nam Kỳ không còn thuộc quyền triều đình Việt Nam

Mái năm sau, tức vào năm 1884, Pháp bánh toàn cõi Việt Nam, nghĩa là khác với Nam Kỳ, Bắc và Trung Kỳ vẫn do triều đình Việt Nam cai trị, nhưng dần dần đưa khi nào cần nhượng bộ Pháp. Dân chúng Việt Nam không liên tục nổi lên chống Pháp. Tuy nhiên, từ lúc đưa quân tới, từ lúc có mặt quân sự của Pháp.

Tuy nhiên, tình hình thay đổi khi thế chiến hai xảy ra vào tháng 9-1939. Tại Âu Châu, Pháp bị Đức xâm lăng. Tại Á Châu, đang minh chứng là Nhật Bản, bắt đầu tiến quân vào Đông Dương từ năm 1940 đưa xuống Đông Nam Á.

Nhát Bán ván đá Pháp cai trá Đông Dáng, và dùng nhà cám quyán Pháp tái Đông Dáng nhám phác vá nháng quyán lái Nhát Bán, nhát là phác vá nhu cáu láng thác cho quân đái ván chinh Nhát Bán. Khi Nhát Bán tán công Hoa Ká tái Trán Châu cáng ngày 7-12-1941, Hoa Ká lián tuyên chián vái Nhát Bán và Đác, đáng trong khái Đáng minh. Nhá thá khái Đáng minh càng ngày càng tháng thá.

Đác đáu hàng Đáng minh ngày 7-5-1945. Điáu náy làm cho quân Nhát á Đông Dáng lo ngái. Nguyên tá khi Nhát đán Đông Dáng, chính phá Pháp tái Đông Dáng thuác quyán kiám soát cáa chính phá Pétain là chính phá bá Đác kháng chá. Nay Đác đáu hàng, chính phá Pétain sáp đá. Chính phá lâm thái Pháp do De Gaulle lánh đáo. Vì váy quân Nhát á Đông Dáng lo sá chính phá Đông Dáng váng lánh De Gaulle bát ngá phán công Nhát. Nhát tá chác cuác hành quân Meigo ngày 9-3-1945, lát đá chính phá Pháp tái Đông Dáng, trao trá đác láp cho Viát Nam. Vua Báo Đái uá cho Trán Tráng Kim thành láp chính phá

Tuy nhiên, cháng bao lâu, Nhát cũng thát trán, đáu hàng Đáng minh ngày 14-8-1945. Lúc đó, tái Đông Dáng, tình hình rát lán xán; 1) Thá nhát, quân đái Nhát buông súng. 2) Thá hai, các đáng phái chính trá nái lên tranh đáu giành đác láp. 3) Thá ba, đáng Cáng Sán Đông Dáng và mát trán Viát Minh nhanh tay cáp chính quyán á Hà Nái và á Sài Gòn. 4) Thá tá, vua Báo Đái thoái vá á Huá, chính phá TránTráng Kim sáp đá. 5) Pháp đáa quân trá lái Đông Dáng.

Chính trong hoàn cánh xáo trán đó, Đác Huán nh Phú Sĩ khai sáng đáo Phát Giáo Hòa Háo (PGHH) và đán thân hoát đáng chính trá.

II.- CÔNG CUáC VáN ĐáNG Tá DO DÂN CHá

Đác giáo chá Huán nh Phú Sĩ sinh ngày 25 tháng 11 năm ká mùi (15-01-1920) , là con trai đáu cáa ông Huán nh Công Bá và bà Lê Thá Nhám, mát gia đánh nông dân trung láu. Ngày 18 tháng 5 năm ká máo (4-7-1939), Đác tháy Huán nh Phú Sĩ thành láp tái làng Hòa Háo, quán Tân Châu, tánh Châu Đác (nay là tánh An Giang), mát tông phái Phát giáo mái là Phát Giáo Hòa Háo (PGHH).

Tá khi khai đáo, Đác tháy Huán nh Phú Sĩ váa thuyát pháp, váa sáng tác nhiáu ká giáng, đáa trên giáo lý nhà Phát, khuyên ngáng iáng ngá sác tu hành đá thoát qua nháng tai áng do thái cuác đáa đán. Nháng ká giáng cáa Đác tháy thuán túy báng tiáng Viát, rát gián đá, lái có ván điáu,

độc hiòu, độc thuòc, độc nhò và độc lập là những ngày trong cuộc sống, nên rất dễ hiểu biết.

Trước sự phát triển mạnh mẽ của PGHH, người Pháp rất lo ngại. Ngày 18-5-1940, tức khoảng một năm sau ngày khai đáng, Pháp gửi Đác thòy Huân nh Phú Sĩ tới làng Hòa Hòo vá Châu Đác để điòu tra. Sau đó, Pháp đưa Ngài về Sa Đéc, rồi về làng Nhòn Nghĩa, rồi chá Xà No, tỉnh Cán Thá, quần thúc tới ngày 23-5-1940. Nhiệm vụ của PGHH được tin, liên tục tìm kiếm thăm.

Vì vậy, sau ba tháng ở Cán Thá, người Pháp đưa Đác thòy Huân nh Phú Sĩ lên Sài Gòn, an trí tại nhà thờ Công giáo dián Chá Quán. Ngày 5-6-1941, người Pháp lại đưa Huân nh giáo chủ về Bác Liêu. Do sự can thiệp của quân đội Nhật, Huân nh giáo chủ được thả và được đưa về sống ở Sài Gòn từ tháng 10-1942.

Do hoàn cảnh chính trị và đời sống, từ đó (năm 1942), Đác thòy Huân nh Phú Sĩ bắt đầu tiếp xúc với các nhân vật chính trị Nam phần, và bắt đầu dồn thân vào con đường hoạt động chính trị. Huân nh Giáo chủ là một nhà yêu nước đã hết lòng tranh đấu cho nền độc lập dân tộc.

Năm 1944, Đác thòy thành lập Báo An Đoàn PGHH tại miền sông nước miền Tây. Vào năm 1945, Huân nh giáo chủ lập Việt Nam Vận Động Hái đá tranh đấu đòi độc lập và thống nhất cho xứ sở.

Tá đây, có thể nói Đác thòy Huân nh Phú Sĩ tham gia tích cực vào cuộc vận động cho nền tự do dân chủ của đất nước. Khuyán háng này được Đác thòy bày tỏ trong bài câu đáu bài “Quyát rát cà sa”, thơ thất ngôn liên hoàn, sáng tác năm 1946 như sau:

*“Thòy dân thòy nước nghĩ mà đau,
Quyát rát cà sa khoác chán bào,
Đuái bán xâm lăng, gìn đất nước,
Ngán cá độc lập phát phá cao...”*
(Thò Huân nh Giáo chủ)

Khi dồn thân hoạt động chính trị trong thời đại loạn, hai chữ trường chính trị rõ nét nhất của Đác Huân nh Giáo chủ là ĐOÀN KáT và DÂN CHỦ.

Khi đßc tin vua Bó Đß (trß vß 1925-1945) tuyên bß đßc lßp ngày 11-3-1945, Huân nh giáo chủ đã ra huân nh ngày 15-3-1945 (mßng 2 thßng 2 năm tß đßu) cho tín đßnh sau: “Đó Phßt là đó tß bị bác ái, dĩ đßc háo sanh, khoan hßng đß đß ; tuy tình thß đß i thay chß tß m lòng nhßn chßng đß i. Vßy hãy coi toàn dân nhß anh em mßt nhà, mong hß liên kßt vß i chúng ta đß kißn thißt lßi quß hßng cùng nßn Đó nghĩa...” (Ban Trß sß Trung ßng Hßi ngoßi, Sßm gißng thi văn toàn bß cßa Đßc Huân nh giáo chủ, 2004, tr. 481.)

Chßng nhßng ra lßnh cho tín đß, Đßc Huân nh giáo chủ còn đßa ra lßi kêu gßi tình thßn đoàn kßt đßn toàn thß đßng bào Vißt Nam nhß sau: “Vßy tôi xin khuyên tßt cß đßng bào mußn tß ra xßng đáng vß i mßt ngßi dân mßt nßc tß do thì chúng ta hãy nên đoàn kßt chßt chß cùng nhau, hãy quên hßt nhßng mßi thù hißm ganh ghét, đßng bày ra cái hßa nßi da xáo thßt...”(Ban Trß sß Trung ßng Hßi ngoßi, sßd. tr. 490.)

Do chß trßng đoàn kßt, trong Tuyên ngôn ngày 21-9-1946 thành lßp Đßng Vißt Nam Dân Chß Xã Hßi, Đßc Huân nh Giáo chủ vißt: “Đßc đißm cßa Vißt Nam Dân Xã Đßng là, trong giai đßnh hißn tßi, không chß trßng giai cßp đßu tranh gißa dân tßc Vißt Nam vß i lß xã hßi Vißt Nam hißn thßi, trên 80 năm bß trß, chß có mßt giai cßp bß “tß bßn thßc dân” bóc lßt.” (Ban Trß sß Trung ßng Phßt giáo Hòa Hó Hßi ngoßi, sßd. tt. 533-534.)

Chß trßng chính trß lßn thß hai cßa Huân nh Giáo chủ là vßn đßng thißt lßp chß đß dân chß cho Vißt Nam sau thß chißn thß hai. Trong tuyên ngôn cßa Dân Xã Đßng, Đßc thßy Huân nh Phú Sĩ nhßn mßn: “Vißt Nam Dân Xã Đßng là mßt đßng dân chß, chß trßng thißt thi trßt đß nguyên tßc chánh trß cßa chß nghĩa dân chß : “chß quyßn nßi toàn thß nhân dân”. Đßng Dân Xã chß trßng “toàn dân chánh trß, thß tßt đßng [Dân Xã] chßng đßc tài bßt cß hình thßc nào.”(Ban Trß sß Trung ßng Phßt giáo Hòa Hó Hßi ngoßi, sßd. tr. 533.)

Đßng thßi vß i bßn Tuyên ngôn, chßng trình hành đßng cßa Dân Xã Đßng do Đßc Huân nh Giáo chủ đßa ra, nhßn mßn thêm mßt lßn nßa đßn vißc bó đßm tß do dân chß cho toàn dân, và chßng bßt cß hình thßc đßc tài nào. Chß trßng cßa Đßc Huân nh Giáo chủ rõ ràng đi ngßc vß i chß trßng đßng trß đßc tài cßa đßng Cßng Sßn Đông Dßng (CSĐD).

Vì lòng yêu nßc, vì tình thßn đoàn kßt, vì tôn trßng dân chß, tôn trßng tßt cß các đoàn thß khác, kß cß mßt trßn Vißt Minh (VM) và đßng CSĐD, Huân nh Giáo chủ luôn luôn sát cánh vß i các đoàn thß khác đß tranh đßu giành đßc lßp và tß do cho dân tßc. Ngßi nhißu lßn bß VM cßng sßn ám

h i.

L n đ u, VM tung ng i bao vây đ b t Đức Hu nh Phú S t i văn phòng ở Sài Gòn ngày 9-9-1945, nh ng Ngài thoát đ c. Việt Minh ra l nh tìm b t gi t nh ng nhân v t quan tr ng c a PGHH. [Nh Hu nh Th nh M u (em ru t Đức th y Hu nh Phú S), Nguy n Xuân Thi p, Tr n Ng c Hoành t i C n Th ; Chung Bá Khánh, Đ Thi u, Võ Văn Th i t i Trà Vinh, Vĩnh Bình.]

D u v y, Đức giáo chủ v n s n sàng th ng thuy t v i VM đ duy trì s đoàn k t trong n i b ng i Việt, nh m t o t ng l c dân t c ch ng các th l c ngo i xâm. Khi x y ra s xô xát gi a l c l ng PGHH và VM t i Sa-Đéc, ngày 16-4-1947, VM m i Đức Hu nh Giáo chủ đ n h p đ gi i quy t. Nhân c h i đó, VM t n công và đ a Hu nh Giáo chủ đi m t tích.

K T LU N

Đức Giáo chủ Huân nh Phú S là m t tu sĩ Ph t giáo, đã có công khai sáng tông phái PGHH. Bên c nh đó, Ngài còn là m t nhà ho t đ ng chính tr . S nghi p chính tr c a Ngài đang còn dang đ , ch a hoàn t t, nh ng đã đ l i cho chúng ta nh ng bài h c quý giá th t đáng nh .

Bài h c th nh t là tình yêu n c vô b b n c a Hu nh Giáo chủ, luôn luôn đ t quy n l i t qu c lên trên h t, trên h n quy n l i cá nhân, quy n l i c a t ch c, hay quy n l i c a đ ng phái.

*“Ta có tình yêu r t m n n ng,
Yêu đ i, yêu l n c non sông...”*

Hu nh Giáo chủ ho t đ ng không m t m i, không đòi h i m t đ a v hay quy n l i nào cho cá nhân hay cho t ch c PGHH.

Bài h c th hai là tinh th n đoàn k t. Bài h c đoàn k t c a Hu nh Giáo cho chúng ta hai kinh nghi m cùng m t lúc. Kinh nghi m th nh t là mu n tranh đ u có k t qu , thì ph i đoàn k t

nhám táo sác mánh táng lác cáa dán tác. Kinh nghiám thá hai, là Đác Huán nh Phú Sĩ đã hát sác ráng rái, ván đáng đáan kát tát cá các đáan thá chính trá, ká cá đáng Cáng Sán Đáng Dáng (CSáD), nháng ngái cáng sán ván âám máu tán công Ngái. (Đá trình bày ở trên.) Cháng nháng tán công mát tu sĩ nhá Huán nh Cháu chá, CSVN luán luán tìm cách tiêu diát tát cá nháng thành phán theo chá nghiáa dán tác, không cháp nhán cáng sán.

Viác CSVN không ngáng tán công Huán nh Giáo chủ là mát kinh nghiám cho tháy rõ là ĐáT KHOÁT KHÔNG BAO GIá CÓ THá ĐáAN KáT VáI CáNG SáN; KHÔNG BAO GIá HáA GIáI HáA HáP VáI CáNG SáN. ĐáAN KáT, HáA GIáI HáA HáP VáI CáNG SáN LÀ Tá SáT.

Bài hác thá ba là tinh thán dân chủ cáa Đác tháy Huán nh Phú Sĩ. Chúng ta hián đáng sáng trong thá ká 21. Có thá nói thá ká 21 là thá ká cáa trào láu dân chủ trên thá giái. Tuy nhiên náu cá Viát Nam chúng ta hián nay ván còn chìm ngáp trong chá đá đác tài toàn trá, không có bát cá mát thá tá do nào, không có tá do báu cá và áng cá, không có tá do báo chí, không có tá do tôn giáo... Ngái Viát Nam ở trong náu cá hián nay nhá ở trong mát nhà tù lán, chá đá cá tá do nghèo đói, tá do đá điám, còn cán bá cáng sán thì tá do tham nhũng.

Vì váy, bài hác dân chủ hián rát cán thiát vá i Viát Nam hián nay. Phái có tá do dân chủ cho toàn dân thì toàn dân mới đóng góp xây đáng đát náu cá. Nhá thá, câu viát cáa Huán nh Giáo chủ trong tuyên ngôn thành láp Dân Xã Đáng ván còn nguyên giá trá vá i dân tác Viát Nam: "... Toàn dân chánh trá, thá tát đáng [Dân Xã] cháng đác tài bát cá hình thác nào."

Đá tiáp tác thác hián tuyên ngôn cáa Huán nh Giáo chủ, cháng lái chá đá đác tài bát cá hình thác nào, ván đáng tá do dân chủ cho dân tác Viát Nam, tát nhát hián nay là NGái VIáT HáI NGOái CHÚNG TA HáY YáM TRá CÁC PHáNG TRáO DáN CHá QUáC NáI BáNG TáT Cá CÁC PHáNG TIáN, Đá ĐáNG BáO QUáC NáI ĐáNG LáN GIáI TRá CHá Đá BáO QUYáN CáNG SáN TRONG NáU Cá. Đó là con đáng duy nhát đá má cáa cho sá phát trián đát náu cá.

TRáN GIA PHáNG
(Toronto, 7-6-2009)